

דוגמא

מחבר הספר "שערי דעה" שנתחיל בו לציאת לאור שולם
בשריכה מפורחת

שערי דעה

על הספה"ק ליקוטי מוהר"ן

מאמר סה

ויאמר בועז אל רות

שערי דעה

על הספה"ק ליקוטי מוהר"ן

בו יפתחו שני שערים

דעה והשכל

ביאור מעמיק
בקשרי המאמר
ומקורותיו מיניה וביה

פתחי שערים

שאלות וקושיות
לפתיחת הבנת המאמר

מאמר סה

ויאמר בועז אל רות

יו"ל ע"י מכון "שערים"

שיעורי הרד"ח ר' שלום מייקוף שליט"א
מתוך הספר העתיד לראות אור בקרוב בעריכה מהודרת

ימי ראש השנה תשפ"ג - אומאן

שערי דעה

יו"ל ע"י

מכון שערים

להארות הערות תרומות והנצחות
ניתן לפנות לפלאפון: 0533107641
או במייל: n107641@gmail.com

עיצוב עימוד:
שמעון י. לוי: 0533147130

מאמר סה

ויאמר בועז אל רות

גן הנשמות – גן עדן ◦ גן הרשימו ועדן הביטול ◦ גן הנשמות ועדן התפילה ◦ בעל השדה זה בועז ◦ כמה ראיות, שגן הנשמות הוא מקום הרשימו ◦ ההשקיה וההרחקה בין האילנות ◦ הרחקת המקורב ◦ נשמה גדולה שיצאה ◦ השוואת שני השדות ◦ שני השדות אחד הם ◦ ענייך בשדה אשר יקצורון ◦ יפה שעה אחת בעוה"ז ◦ המדרגות השונות בעוה"ב ◦ חיי שעה וחיי עולם ◦ התפילה והתורה ◦ הקל תפוחין ◦ כבוד ה' יאספך ◦ לבוש הנשמות ◦ הלבוש שמלביש בעל השדה ◦ מחצדי חקלא ◦ הנשמות עושים פירות ◦ רצונו של מקום ◦ עדן וגן – משה ואהרן ◦ השנת הביטול בחינת נבואה ◦ הנבואה בהר סיני והרשימו שבתורה ◦ משה ושאר נביאים ◦ אספקלריא המאירה ושאינה מאירה ◦ תנאי בעל השדה, כתנאי הנביא ◦ משה ואהרן ◦ מראה באצבעו ◦ לדחקם באצבע ◦ הביטול והרשימו בעבודת ה' ◦ עיקר הקושי הוא בענין הרשימו ◦ הסתלקות בעל השדה המופלג ◦ שאלת ר"ג לרביו"ל על הסתלקותו ◦ למה לא גילה רביו"ל הכל ◦ הסתלקות משה ואהרן ◦ ההכרל בעבודת בעל השדה, בין הביטול לבין הרשימו ◦ ביאור הכרה ההסתלקות ◦ יציאת צדיק מן העיר ◦ הרושם שמשאיר בעל השדה בהסתלקותו, בתלמידיו, בספרו, ובצינונו הקדוש

פתחי שערים

סעיף א

א. היכן מצינו שהנשמות הם גידולי גן ושדה.

ב. למה בסעיף א נקט כלפי היופי של שדה הנפשות, את הלשון, אשרי עין ראתה זאת, ומה רצה לומר בזה, ומה לא היינו יודעים בלי זה, ועוד, למה בסעיף ב לא נקט לשון זו על פאר השושנים.

ג. צ"ב למה צריך שיעברו ייסורים על בעל השדה ולא נתבאר הטעם לזה.

- ד. ולמה דווקא המיתה וההסתלקות, מסייעת לבעל השדה, לגמור העניין.
- ה. ומה פשר כל התנאים שהציב רביז"ל לבעל השדה, ואם כי אפשר להבין רובם, אבל למה צריך להיות עשיר.
- ו. ולמה אמר שיש נשמות ערומות שנעות מחוץ לשדה, דמשמע שזה תלוי בזה, והלבושים הם רק בשדה, ומה עניין זה לזה.
- ז. ומ"ש שאחד מתיקוני השדה הוא שצריך בעל השדה להרחיק האילנות כי צריך לפעמים להראות למקורב גדול הרחקה גדולה כדי שלא יכחיש את חברו, והמשמעות היא, שיש מי שמקורב לבעל השדה מאד, והוא מראה לו הרחקה גדולה ומוציאו מהגן כדי שלא יכחיש את חברו, כמו שעוקרים אילנות ממקומם כדי לתת מקום לאילנות אחרים, וצ"ב למה צריך המקורב להיעקר כלום חסר מקום בבית המלך, ואם משום קנאת חברו, הרי עוה"ב אין בו קנאה (נרכיט י).
- ח. הלשון שכתב שבעל השדה מתקן את הנשמות ומכניסם לבפנים, ואז טוב ויפה מאד להתפלל, וממשיך ואומר שבעל השדה צופה תמיד להשקות האילנות ולהרחיקם הרחקה הראויה, שלכאורה היה לו לבאר תחילה כל תיקוני השדה ואח"כ לומר ואז טוב ויפה להתפלל.
- ט. וכמו כן צ"ב, למה בין תחילת הסעיף לסופו, דהיינו בין ענין הכנסת הנשמות להשקאתם, כתב את ענין המיתה וההסתלקות, שכדי לתקן הנפשות בהכנסתם צריך בעל השדה להסתלק, ורק המופלג במעלה יכול לגמור בחייו, ואח"כ גמר לבאר תיקוני הנפשות בהשקאתם והרחקתם, וצ"ב למה לא המתין לבאר דבר זה עד סוף הסעיף כשגמר לבאר תיקוני השדה.
- י. ידוע שרביז"ל נסתלק עקב היותו בעל השדה (מיי"מ סי' נח), וכששאלו ר' נפתלי, שהרי אמר כאן שהמופלג במעלה יכול לגמור בחייו, השיבו, שלא אמר בתורה זו כי אם בחינה מסוימת (עי' פל"ט), וצ"ב מהי הבחינה שיכול לגמור בלי הסתלקות, ועוד צ"ב למה סתם רביז"ל כאן כאילו זה כל העניין, ולמה לא פירש רביז"ל במאמר זה את כל העניין ואת כל שאר הבחינות שיש בזה, דהיינו הבחינות שבשבילם גם המופלג במעלה צריך להסתלק, ובהשקפה מוטעית נראה כאילו חלילה, רק אחרי שלא נתקיים מה שנאמר כאן, עשה רביז"ל אוקימתא בדבריו.
- יא. ואם זו רק בחינה מסוימת, א"כ למה בכלל אמר רביז"ל בתורה שלנו שיכול לגמור בחיים חיותו, ואין לנו שום נ"מ מידיעה זו, ולצורך מה אמר זאת שיכול לגמור בחייו, והרי בהמשך התורה לא חוזר לעניין זה, ובע"כ שזה מועיל להבנת המשך המאמר, וצ"ב.

סעיף ב

יב. מ"ש שכשהנשמות עושין פירות ועושים רצונו של מקום מאירים עיני בעל השדה, ומובן מלשונו שלא די בזה שנמצאים הנשמות בגן ובשדה הנשמות, אלא צריך זכות מסוימת שנקראת עשיית פירות ועשיית רצונו של מקום, וצ"ב מהי זכות זו, ולמה נקראת בשם עשיית פירות, ומהי ההדגשה בלשון זו שעושין רצונו של מקום, שזה מטבע לשון מיוחד.

יג. ועוד יש לשאול, כי הנה עניין זה כתוב בתחילת ס"ב, ושוב חוזר על זה בסוף סעיף ד, ולא מובן למה חוזר על זה, וכי משום שרצה לפרש שם את העניין של מנצפ"ך צופים אמרום, היה צריך לחזור על כל עניין שדה צופים.

יד. ועוד למה עי"ז מאירין עיני בעל השדה, ומה השייכות בין הפירות לעיני בעל השדה.

יז. ובעניין שדה התפילה יש להתבונן, אם בשני השדות יש גידולים יפים כמבואר בפנים, למה נשתנו תיקוני השדה של הנפשות מתיקוני השדה של התפילה, שתיקון שדה הנפשות הוא במחובר, להכניס האילנות לבפנים, להשקותם ולהרחיקם, ואילו בשדה התפילה התיקון הוא בתלוש, ללקט את הגידולים ולקבצם לאגודות, ולמה בשדה הנשמות הגידולים במחובר, ולמה לא סיפר לנו רביז"ל מה נעשה עם גידולי שדה הנפשות אחר שנטעו אותם, ומה נעשה עם גידולי שדה התפילה לפני שאנו מלקטים אותם.

סעיף ג

יז. למה טרח רביז"ל לבאר באריכות, שגילוי האחדות, הוא טבע שמוטבע בנפש בזמן הייסורים, שהאדם סוגר עיניו, ולכאורה הרי זה רק עניין טבעי, ואינו זוכה אל הביטול, אלא זה רק סימן אל הביטול, ומה לנו לדעת מידיעה זו,

יז. מהו זה שכתב שכדי לזכות אל הביטול צריך לסתום עיניו לגמרי, אף גם לדחקם באצבע כדי לסתמם לגמרי, וזה דבר פלא מה מוסיפה דחיקת האצבע לכאן.

בביאור הכתוב ויאמר בועז

יח. בדברי בועז לרות המובאים בפנים, ויאמר בועז אל רות אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה, צ"ב מהו כפל הלשון בפסוק, שהרי אם לא תלך לשדה אחר, ממילא לא תעבורי מזה.

יט. למה מרומז בפסוק זה רק ענייני שדה התפילה והייסורים, ונשמט מהפסוק עניין שדה הנפשות.

כ. ומה שנקראת רות ע"ש דוד שריווהו בבחינת התפילה, יש להתבונן מהי הלשון רוויה שנאמרה כאן, וביותר צ"ב דהרי מבואר בפנים שהמים שמכבין הצימאון, הוא בחינת לימוד התורה ולא בחינת התפילה.

כא. עוד יש להתבונן במה שמרמז עניין התכלית בפסוק של קצירה, כי הקצירה היא תכלית החרישה והזריעה, וצ"ב שהיה אפשר לרמוז הדבר בבניין וגמר הבניין, ולמה רמז הכתוב את התכלית, בעניין הקצירה.

בסוף המאמר

כב. מ"ש בסוף התורה שגן ועדן הוא בחינת משה ואהרן, וצ"ב מה ענין ג"ע למשה ואהרן, ודבר זה כחידה סתומה.

כג. עוד צ"ב מ"ש שהנפש היא בחינת גן רווה, למה זה גן, ומה ההדגשה בפסוק על גן רווה דווקא.

כד. ומ"ש על "מראה באצבעו" שזה בחינת המראה והזריחה של הרשימו, צ"ב דאף שאצבע רומזת על התורה, אבל מהיכי תיתי שמרמז על הרשימו ולא על הביטול.

כה. והנה מפורש בסוף התורה שגם לעת"ל תהיה עדיין בחינת הרשימו, שזהו המחול לצדיקים, ויש לשאול הרי ביום ההוא יהיה ה' אחד, ולמה צריך אז את בחינת הרשימו, והרי בסעיף ד' כתב שההכרח לבחינת הרשימו הוא רק כדי שלא יצא מגדר האנושי, וא"כ לעת"ל היתה הרשימו צריכה להתבטל.

רעה והשכל

ראתה (נלכות לד): בחינת ביטול עכ"ל, ופשטות כוונתו היא, שגן עדן הוא המקום שהנפש משגת את הביטול, אמנם יש להבין, שהרי גן ועדן הם שני מקומות כמ"ש בגמ' (נלכות לד): וכמו שנאמר (נלאשית 3) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ועוד יש להבין מה טעם נקרא המקום גן רוויה דווקא מלשון רוויה.

וע"כ נראה לבאר כוונתו, שגן ועדן הם שתי הבחינות שנתבארו בסעיף ג-ד, היינו בחינת הביטול אל אין סוף, כשמשיג האדם שהכל טוב והכל אחד, ובחינת הרשימו שנשאר אצל האדם רושם של שמחה מהביטול, כשמשתמש בכלי המוחין, ואף שהמוחין אינן משיגים את הבחינה של האחדות, אבל מבינים מרחוק שגם זו לטובה, ואלו הם שתי הבחינות של גן ועדן, שהרי בסעיף ד מבואר, שהרשימו היא בחינה של מים של תורה לכבות את הצימאון של הנפש, ומבאר בזה את הכתוב, וצמית, והלכת אל הכלים ושתית, וממילא מובן שהפסוק והיתה נפשם כגן רוה, מדבר על הרשימו, שהוא בחינת הנפש הרווה ברוויה של מי התורה, ואילו העדן הוא כנגד הביטול כמבואר בפנים בפירושו, וא"כ שתי ההשגות הם גן ועדן, וביאור הדבר, כי גם בגן יש

גן הנשמות – גן עדן

ונראה בס"ד, שעניין שדה הנשמות ויופי גידוליו, אשר חזה רביז"ל, יש לו מקור בדברי חז"ל, כי הוא המקום הנקרא גן עדן, שמבואר בתורה יופי השדה ההיא, כמ"ש (נלאשית 3 ט-ט) וַיִּטַע ה' אֱלֹהִים גֵּן בְּעֵדֶן מִקְדָּם וַיִּשֶׂם שֵׁם אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר יִצָּר: וַיִּצְמַח ה' אֱלֹהִים מִן הָאֲדָמָה כָּל עֵץ נֹחֵמֶד לְמִרְאָה וְטוֹב לְמֵאֲכָל, וידוע מה שמבואר בדברי חז"ל שגן עדן הוא מקום מנוחת הנשמות, אלא דמה שכתוב בחומש, הוא בג"ע התחתון שבעולם הזה, מקומו של אדם הראשון, ויש כנגדו למעלה ג"ע של הנשמות, וכל מש"כ בתורה על האילנות שנטע הקב"ה בג"ע, יש כנגדו בג"ע העליון את הנשמות שהם דוגמת האילנות, כמבואר בפנים.

ואמנם גם בגן עדן של הנשמות, יש שני מקומות גן ועדן, כמו שיתבאר.

גן הרשימו ועדן הביטול

ואכן בסוף המאמר מוזכר בפירושו הגן עדן לעניין התפילה, וזה לשונו, משה ואהרן הוא בחינת ג"ע, גן זה הנפש כמ"ש והייתה נפשם כגן רווה, עדן זה הביטול בחי' התכלית כי עדן עין לא

בעל השדה זה בועז

ומעתה נמצא, שכמו שבעל השדה מביא את הנפשות אל מדריגת הביטול כמבואר בסעיף ב, כן הוא מביא אותם אל מדריגת הרשימו, כמבואר בסעיף א, ואכן כן מוכח בהמשך המאמר, כי מתבאר מתוך דברי רביז"ל שבועז הוא בעל השדה, וכמו שרמז בסוף המאמר, שבועז הוא השכל ורות היא הנפש, והשכל מלמד לנפש את הדרך של בחינת הביטול והרשימו, ולפני זה אמר רביז"ל בפירושו, שבעל השדה, הוא זה שמביא את כל אחד אל בחינת הביטול, וממילא נמצא, שבועז הוא בעל השדה ורות היא הנפש אשר בשדה זה, וזה אכן פשוטו של מקרא, שרות הלכה ללקוט בשדה בועז, ובעז שהוא בעל השדה ההיא, ואל השדה שלו אמר לה את הפסוק הזה שמביא רביז"ל, עינייך בשדה אשר יקצורון.

וממילא נמצא, שבעל השדה הוא כמו בועז, שמביא את הנפש של כל אחד, גם אל הביטול וגם אל הרשימו, וזה מה שמבאר רביז"ל בסעיף א וסעיף ב, שבעל השדה טורח בשתי השדות, להביא את הנפשות אל דרגת הרשימו ואל דרגת הביטול, ועל עניין זה סובבים כל הבחינות המבוארות שם, כמו שיתבאר בע"ה.

והנה פשטות עניין שדה הנפשות, הוא מקום הנפשות שכבר מתו, ולפי דברינו נמצא, שבעל השדה מביא אותם

עליית מדריגות, שבתחילה באים אל הגן שהוא השגת הרשימו, ואח"כ באים אל העדן, שהוא השגת הביטול.

ושתי בחינות אלו, של הביטול והרשימו, הם שתי המדריגות של משה ושל אהרן, וכמו שנבאר להלן באריכות, וע"כ כתב כאן שגן עדן הוא בחינת משה ואהרן, כלומר גן הוא בחינת אהרן, ועדן הוא בחינת משה, וכמו שיתבאר להלן בסוף העניין.

גן הנשמות ועדן התפילה

והנה העניין הפשוט של גן ועדן, הלא הם שני גינות עלי נהר, זה למעלה מזה, וזה מעולה מזה, וכיוון שנתבאר שגן ועדן, הם שתי בחינות של השגה, הרשימו והביטול, ממילא נראה ששני השדות והגינות המבוארים במאמר זה, הם כנגד גן ועדן, והם שני מקומות המסוגלים להשגת הרשימו ולהשגת הביטול, דהיינו ששדה הנפשות שמבאר ומתאר רביז"ל בסעיף א, הוא המקום שבו זוכים אל השגת הרשימו, כי שדה הנפשות הוא המקום שמתקיים בנפשות הנמצאות שם והיתה נפשם כגן רוה, ואילו השדה המבואר ומתואר בסעיף ב, שהוא שדה התפילה, הוא הבחינה שבה זוכים אל הביטול, וכמפורש שם בסעיף ב-ג, שזה הדבר שצריך לזכות אליו בשעת התפילה, הביטול לבחינת אחד, וגן עדן כולל את שני השדות המבוארות במאמר זה, שהם גן הנשמות ועדן התפילה.

בשדהו, ומפרט רק שתי עבודות, עבודת ההשקיה ועבודת ההרחקה בין האילנות, ולמה מנה רק את אלו, אלא כי שתי אלו הן עבודות המראות על בחינת הרשימו, שהיא היפך בחינת האחדות שמתגלה בביטול, אלא הוא הרושם של הביטול בתוך מקום הפירוד, כי ההשקיה היא הבחינה של המים המבואר בסעיף ד שזה הרשימו, וכמו שמבאר שם את הכתוב ושיתית מאשר ישאבון הנערים, וגם ההרחקה בין האילנות היא היפך הבחינה של האחדות.

הרחקת המקורב

וזה גם הביאור במ"ש בסעיף א שלפעמים צריך להראות הרחקה גדולה למקורב מאוד, כדי שלא יכחיש את חברו, ויש לתמוה שבמשל האילנות, עוקרים אילן כדי שיישאר מקום וכח יניקה לשאר האילנות, אבל זה לא שייך בנמשל של הנפשות, כי לא חסר מקום בגן עדן לשניהם, ואם משום קנאה, שלא יקנאו חבריו במי שמקורב קרבה גדולה, גם כן לא מובן, שהרי אמרו בגמ' (ברכות ז.) עוה"ב אין בו לא קנאה ולא שנאה ולא תחרות.

אבן עתה מבואר הדבר, כי כמו שבעל השדה מלמד לנפשות את סדר ודרך הביטול כמבואר בסעיף ב, כן הוא מלמד אותם את סדר ודרך הרשימו, וזה ביאור העניין שמצד אחד בעל השדה נוטע את הנפשות ומכניסם לגן, שזה בחינת האחדות, כשמחבר יחד את הנפזרים, ונוטע אותם שסדנא דארעא חד הוא,

אל ההשגה של הרשימו, וזה הגן של העדן, ועוד שזה מה שמצילם מייסורי המקטרגים הנאבקים, כמפורש בסעיף ד, אבל מכל מקום גן הנפשות משמש גם למשל על מה שבעל השדה מסייע לבני אדם החיים עדנה, לבוא אל תכליתם בדרגת הרשימו.

במה ראיות, שגן הנשמות הוא מקום הרשימו

ואבן כן מדויק היטב, ממה שכתב בסעיף ד בעניין הרשימו, את הלשון שהשכל מגדל ומתקן את הנפש, והיינו הלשון שנוקט בסעיף א, שבעל השדה מגדל את הגדולים של השדה ומתקנם.

ובזה יובן למה בסעיף א נקט על היופי של השדה את הלשון, אשרי עין ראתה זאת, ומה רצה לומר בזה, ומה לא היינו יודעים בלי זה, ולמה בסעיף ב לא נקט לשון זו על פאר השושנים, ועתה מובן היטב בס"ד, כי על השדה של סעיף ב, נאמר עין לא ראתה, וכמבואר בסוף המאמר, אבל על השדה של סעיף א, שהוא בחינת הרשימו נאמר, אשרי עין ראתה, ובבחינת העיניים שהם משרתי השכל כמבואר בסעיף ד, כשהם רואים בעיניים פקוחות, ולא כמו הביטול שרואים בעיניים סגורות כמו שכתב בסעיף ג.

ההשקיה וההרחקה בין האילנות

ובזה יש לפרש למה בסעיף א, מבאר באופן כללי את עבודת בעל השדה

בבחינת ושוב המבואר בסעיף ד, והרי א"א להיות קבוע בבחינת הביטול וצריך להיות ברצוא ושוב שלא ייצא מגדר האנושי כמ"ש בסעיף ד', ע"כ מצפה על בעל השדה שישכנו, כי גם זה מתפקידי בעל השדה כמו שנתבאר, וע"כ כתב שכולם מצפים על תיקון דהיינו כמו שיש שדה צופים אל הביטול, כן יש מצפים אל תיקון, כי תקון הוא בגימטריא רשימ"ו, וחיבור הרצוא והשוב זהו תיקונם השלם.

השוואת שני השדות

והנה מבואר בפנים עניין שדה הנשמות שבסעיף א' ועניין שדה התפילה שבסעיף ב', וגם מבואר שם שיש קשר שבין שני השדות, כמבואר בתחילת סעיף ב' שכאשר הנשמות עושים פירות שעושים רצונו של מקום, אז מאירים עיני בעל השדה ויכול לראות את דיבורו של כל אחד אם הוא בבחינת ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד שהוא התכלית והשלימות שבשדה התפילה.

ויש להתבונן, אם בשני השדות יש גידולים יפים ונאים כלשונו בפנים, א"כ למה נשתנו תיקוני השדה של הנפשות מתיקוני השדה של התפילה, שכל תיקון שדה הנפשות הוא במחובר, להכניס את האילנות לבפנים, להשקותם ולהרחיקם ולדאוג שיעשו פרי, ואילו תיקון שדה התפילה הוא בתלוש, ללקט את הגידולים ולקבצם לאגודות, ועוד,

ועי"ז הוא מחברם גם לשורשם, ומצד שני בעל השדה מראה הרחקה גדולה למקורב גדול, כלומר שכאשר רואה שיש אחד שמתעצם יותר מדי במדרגת הביטול, והרי צריך להיות רצוא ושוב, על כן הוא מרחיקו ומראה לו הרחקה, כלומר שמלמדו את הדרך של הרשימו, שידע איך לחזור מהביטול.

וביאור מ"ש שזה כדי שלא יכחיש אחד את חברו, כי הרי מבואר בסעיף ג, שהבחינה של אחדות היא להבין שהטוב והרע הם באמת דבר אחד, ומי שיש לו רק את הבחינה של האחדות והביטול, הרי זה מביא שמכחיש אחד את חברו, היינו שהטוב מכחיש את הרע, כי אם חושב שהכל טוב, עלול הוא להכשיר את השרץ ולטוהר את הטומאה, וע"כ צריך לדעת להרחיק ביניהם, שהוא מדריגת הרשימו, שידוע שיש טוב ויש רע, אלא שנשאר ברושם של הביטול.

נשמה גדולה שיצאה

ויתבן לפרש בזה עוד, מה שמתואר בסעיף א' שלפעמים גם נשמה גדולה יוצאת לחוץ וקשה לה לחזור לשם, וכולם מצפים על תיקון שיוכלו לשוב אל מקומם, ולא ביאר רביז"ל למה הנשמה הגדולה יצאה, ויתכן שרמז אל הנשמה הגדולה שזוכה לבחינת הביטול בשלימות, מגודל דרגתה, ואינה יכולה לחזור לבחינת הרשימו, לחזור דווקא

האותיות יוצא מהנפש, ועוד מבואר בכתבים, שהניצוצות הקדושות נקראים בשם אותיות (ע"ה שער ט פ"ו) ונקראים בשם חלקי נשמות (שע"כ דרושי נפ"ח א), והיינו הך.

ומה שמבאר את הגידולים שבשדה התפילה בבחינת אותיות התפילה ולא בנפשות, היינו כי יש שדה כללי ויש בתוכו הרבה חלקות שדה פרטיים, והשדה הכללי הוא גן עדן של הנפשות, והשדה הפרטי הוא מה שיש לכל אדם חלק בשדה בפני עצמו כדיבורי תפילתו, אבל מכל מקום השדה של סעיף א ושל סעיף ב הוא שדה אחד, ויש בכלל מה שבפרט ויש בפרט מה שיש בכלל, ואפשר ללמוד זה מזה ומה שנאמר בזה בא ומגלה על זה.

ודבר זה מוכרח הוא, שהרי שניהם נקראים שדה עם אילנות ועשבים, ועל שניהם הוא אומר שיופי השדה אין לתאר, וכאשר רביז"ל קורא במאמר אחד בליקו"מ, לשני מושגים בשם אחד, ברור כשמש שהם עניין אחד אלא שהם בשני מקומות, והוכחה נוספת לזה יש להוכיח ממה שמפרש כל המאמר בדברי בועז לרות, אל תלכי ללקוט בשדה אחר וגו' ומפרשו על שדה התפילה, והושמט מהפסוק עניין שדה הנשמות, ועל כרחינו שכל מה שנאמר שם על שדה התפילה נכון הוא גם על שדה הנשמות.

ולהלך נאריך יותר בביאור הדבר, ששדה התפילה הוא שדה הנפשות.

למה לא סיפר לנו רביז"ל מה נעשה עם גידולי שדה הנפשות אחר שנטעו אותם, וגם לא סיפר לנו רביז"ל מה נעשה עם גידולי שדה התפילה לפני שאנו מלקטים אותם, ומי נטעם ומי קצרם.

ועוד שלפי המשל, התכלית של שדה הנפשות הוא להיפרד ולהיקצר, ככל שדה מחובר, והתכלית של שדה התפילה להתאגד ולהתאחד, והם שני הפכים, והנה בהמשך המאמר בסעיף ד, פירש את הכתוב, ענייך בשדה אשר יקצורו כרמז על התכלית של השגת האחדות, כי הקצירה היא תכלית הזריעה, ולמה נקט הכתוב את התכלית ברמז רחוק כזה של קצירה, ובוודאי שהמכוון הוא ללמד על הקצירה בעצמה, אבל הרי לכאורה זה ממש להיפך, כי הקצירה היא פירוד, והתכלית היא האחדות לאחד.

שני השדות אחד הם

אכן מה שנראה מכח זה הוא, שאם כי בפשטות, שני השדות נפרדים הם ואין שייכות ביניהם, זה שדה הנפשות, וזה שדה התפילה, אבל באמת, אין כאן אלא שדה אחד, דהיינו שדה נשמות, רק שיש שדה נשמות בבחינה שנמצאים בעוה"ב, ויש שדה נשמות בבחינה שהם נמצאים בעוה"ז, ושם יש את עבודת התפילה, ואף שכאן דיבר על אילנות של נשמות, וכאן על אילנות של אותיות, הרי מפורש בסעיף ב וסעיף ד, שהדיבור של

עינייך בשדה אשר יקצורון

וממילא מיושב מה שהקשינו, כי הסדר הוא כך, שבתחילה בהיות הנפשות בגן הנפשות, טרם ירידתן לעוה"ז, הם מחוברים אל הקרקע עולם שהיא השכינה, והעבודה היא לחברם ולהשקותם, אבל אח"כ יורדים לעוה"ז בבחינת קצירה, [ולהלן נביא מדברי האריז"ל המפורשים בזה], וכאשר נקצרים משרשם לרדת בעוה"ז, מאז הם נפרדים מהקרקע הזו, ונמצאים בעולם הנפרדים, ומאז העבודה שלהם הוא להיפך, ללקט נפזרים כמלקט שבלים, עד שביום ההוא יהיה ה' אחד.

יפה שעה אחת בעוה"ז

ואם כי היה ראוי להיות להיפך, שבהיות הנפשות בעולם הנפשות יהיו בבחינת הביטול, ובירידתם לעוה"ז תישאר להם דרגת הרשימו מהביטול, אכן זהו החידוש הגדול שבמאמר זה, שדווקא בעוה"ז שהוא מקום הפירוד והייסורים, אפשר לזכות אל מדריגת הביטול השלימה, ולהבין שהכל טוב והכל אחד, ועל זה נאמר עינייך בשדה אשר יקצורון, שהתכלית נמצא במקום הקצירה והפירוד.

ואכן מפורש במשנה (אבות ד' יז) יפה שעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי העוה"ב, וזה פלא גדול

איך יתכן לומר כן, אבל עתה מבואר הדבר, כי שעה אחת של תפילה ודביקות בביטול אל האחדות, יפה מחיי עוה"ב.

ובזה יובן מה שטרח רביז"ל לבאר באריכות, שגילוי האחדות, הוא טבע שמוטבע בנפש בזמן הייסורים, שהאדם סוגר עיניו, ולכאורה הרי זה רק עניין טבעי, ואין בזה שום מדריגה של ביטול, אלא זה רק סימן, ולמה לנו לדעת מידיעה זו, אלא שבזה לימדנו רביז"ל, שהקב"ה מסייע לאנשי עולם הזה, שנמצאים בעולם של ייסורים וכאב, שיוכלו להשיג את האחדות, וטבע הקב"ה בהם את הטבע המסוגל לזה, מה שאין צריכים לזה בעולם הנפשות אשר שם מתנהג הכל בטוב, וע"כ אין שם אפשרות לזכות אלא לבחינת הרשימו.

המדריגות השונות בעוה"ב

ואמנם הדבר ברור, שעיקר העניין של הביטול והתכלית הוא בעולם הבא, כמפורש בפסוק שהביא בפנים בס"ג, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, אלא שיש כמה מדריגות בעוה"ב, והפסוק נאמר על הזמן שיברכו על הכל הטוב והמטיב, בסוף התיקון כשיהיה הכל אחד, משא"כ שדה הנפשות שמדובר בו בסעיף א, הוא עדיין לא אותו עולם הבא שיבוא לבסוף לעת התחיה, אלא הוא מדריגה נמוכה של עוה"ב, אשר שם נמצאים הנפשות לפני ביאתם כאן, וגם

רק הכנה אל העתיד לבוא בעוה"ב, כאשר יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ופנימיות הביאור הוא, כי רק בזמן תחיית המתים, שהוא סוף התיקון לעוה"ב, אז יתגלה האחדות שבין הטוב והרע, שהם הנשמה והגוף, ואז יהיה ה' אחד, וקצת מזה מאיר גם בעוה"ז, בזמן שליטת הייסורים, כדי להחיותינו כיום הזה.

חיי שעה וחיי עולם

ואסמכתא גדולה לחידוש זה, יש להביא מתוך מה שמבואר בסעיף ב-ד, שהביטול היא בחינת התפילה, והרשימו היא בחינת התורה, והנה התורה נקראת חיי עולם והתפילה נקראת חיי שעה (שם י), ע"כ בחיי עוה"ב יש את מדריגת התורה והרשימו, ובעוה"ז שהוא מקום חיי שעה, אפשר לבוא למדריגת הביטול, ואם זה נראה חידוש גדול, הרי גם בעצם דברי רביז"ל יוצא שהתורה היא רק הרשימו של התפילה, וזה נגד דברי הגמ' (סו) שזה חיי שעה וזה חיי עולם, ואין להניח זה מפני זה, נמצא שמצד הדבר הגלוי, עוה"ב עדיף מעוה"ז, ותורה עדיפה מתפילה, אבל מצד הנסתר הדבר להיפך.

התפילה והתורה

ויתכן לומר עוד, שבזה מדויק להפליא הלשון בסעיף א', שכתב שבעל השדה מתקן הנשמות ומכניסם לבפנים,

אחרי שמסתלקים לשם, ואז הם נמצאים רק במדריגת הרשימו.

והמתבונן יראה, שרביז"ל רומז דבר זה כמה פעמים במאמר זה, שאומר בפירוש שגם בביאת המשיח, עדיין יהיו הנפשות עומדות במדריגת הרשימו, שהרי מביא בסעיף ד על עניין הרשימו, את הכתוב ושמחת עולם על ראשם, והרי זה נאמר על זמן הגאולה לעתיד, שנאמר (ישעיה לז) ופדויי ה' ישוּבוּן ובאו ציון ברינה ושמחת עולם על ראשם, ועוד מביא בסוף המאמר את המאמר, עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים, ומפרש גם אותו על בחינת הרשימו, ומוכח מזה שיש גם לעתיד לבוא מדריגות ועלויות שונות עד שנזכה לעיקר המדריגה של עוה"ב, שיהיה ה' אחד ושמו אחד, ואכן כבר נתבאר שהרשימו והביטול הם שתי הבחינות של גן ועדן, והרי שני אלה הם שתי מדריגות בעוה"ב, הרי לנו שיש גם בעוה"ב מדריגה של הרשימו, ובפירוש אמרו בגמ' (פסוק לז) שהיעוד של ימות המשיח עין ראתה, ולעוה"ב נאמר עין לא ראתה, והרי הבחינה של עין לא ראתה, היא ורק היא, המדריגה של הביטול כמבואר בסוף המאמר, וא"כ לימות המשיח, שאז יהיה המחול לצדיקים, עדיין תהיה לנו רק מדריגת הרשימו, וממילא מובן שגם שדה הנפשות, שהוא העולם הבא שאחרי המיתה, היא ג"כ רק בדרגה זו, כי העולם שאחרי המיתה איננו סוף התיקון, והוא

תפוחין קדישין (זו"ק ימרו פט.), שבה גדלים נשמות ישראל, וכשהם נטועים שם, זהו מקומם האמיתי, ואכן כן מפורש בתיקון"ז (מיקון יד: דף ב') וזה לשונו וּשְׁכִינְתָּא אִתְּהִי אֲרַעָא דְבִיָּה גְדֻלִין וְצִמְחִין אֶלְנִין, וכו' עֲשִׂבִין וְדִשְׁאִין דְּאִינוּן תְּלַמִּידי חֲכָמִים מִתְּמָן צִמְחִין בְּגֵן, בְּגֵין דְּאִתְּהִי אֹרִייתָא דְבָעַל פֶּה עכ"ל, והביאור הוא, כי שם במידת המלכות נמצא שורש נשמותינו, כמבואר במק"א (מורה עח) שנשמות ישראל יוצאים מהשכינה עיי"ש,

והנה מבואר בחיי"מ (סי קנב) שאמר רביז"ל לרנ"ת, שעניין זה של בעל השדה רמז רשב"י מעט מזה בזוה"ק עכ"ד, ולא פירש לנו היכן, אבל יתכן שהכוונה לדברי הזוה"ק (פנחס מרומה קסו:), שאמרו שם שיש להקב"ה גן וגנני, וע"ז נאמר אור זרוע לצדיק, שהקב"ה זורע בגן את האור על ידא דההוא גננא דאיהו צדיק, ועביד לון שורין שורין וכו' ועביד פירין ותולדין ע"ש, ומפורש אם כן, להדיא שהצדיק נקרא גנני של הגן ודואג ליופי הגן שיהיו האילנות נטועות שורות שורות, עד שעושה פירות, וזהו הרי העניין המבואר בפנים שבעל השדה נוטע ומנכש ומרחיק הרחקה הראויה לכל אילן, ואמנם הפירוש הפשוט בדברי הזוה"ק הוא, שהצדיק הגנני, זה מידת צדיק יסוד עולם העליונה, והגן היא השכינה שהיא מידת המלכות, והיסוד משפיע למידת המלכות, וא"כ מפורש שגם הצדיק שבעוה"ז שהוא בחי' בעל השדה וגננא

ואז טוב ויפה מאד להתפלל, ואח"כ ממשיך ואומר שבעל השדה צופה תמיד להשקות האילנות ולהרחיקם הרחקה הראויה, שלכאורה היה לו לגמור לבאר כל תיקוני השדה ואח"כ לומר ואז טוב ויפה להתפלל.

אבל עתה מבואר הדבר שהרי התפילה השלימה שייכת לבחינת הביטול אל האחדות, ועל כן אמר, שאם היו נשאים נטועים בפנים, היה טוב ויפה מאוד להתפלל [ויש להוסיף שאכן מפורש בתיקון"ז (מיקון יד) שהתורה היא הגן שבה צומחים נשמות ישראל], אבל מיד ממשיך ואומר, שיש עוד בחינה שם בשדה הנפשות, והיא הבחינה של ההשקיה ההרחקה, שהן הבחינה של הרשימו כמו שנתבאר לעיל, והיא שייכת יותר לעניין התורה וכמבואר בסעיף ד, [ונראה שע"כ רצו"א ושו"ב בגי' תור"ה, כי התורה היא הדרגא של הרשימו], ואכן משום זה ממשיך ואומר בתחילת ס"ב שהנשמות שם, הם עושים פירות, וזה באמת בחינת התורה כמבואר בסעיף ד בעניין ארץ פרי למליחה, ויתבאר להלן.

חקל תפוחין

ועתה נשוב לבאר יותר את היסוד שהוכחנו לעיל, ששדה הנפשות ושדה התפילה שדה אחד הוא, והם הגן והעדן, ועומק הדבר הוא, כי שדה הנפשות היא אור השכינה ומידת המלכות, הנקראת בשם שדה וחקל

וכמבואר בזוה"ק ובדברי רביז"ל במק"א (פסוקה נז ועוד).

והיא השדה שאמר יצחק ליעקב, כשהריח ריח בגדיו, ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' (בראשית כו יז), ופרש"י כריח שדה תפוחים, והיינו חקל תפוחין קדישין, ומבואר בחז"ל (פסוקה לז) שאמר יצחק כן, כשראה את נשמות פושעי ישראל, והריח ריח בוגדיו, והיינו כי גם הנשמות שלהם שייכים לשדה הנשמות.

לבוש הנשמות

ובוה יבוארו דברי רביז"ל בעניין הנשמות הערומות, ואמנם ידוע שיש נשמות דאזלין ערטילאין, והוא מה שאמרו בזוה"ק (משפטים נט): לְבַתָּר דְּנַפְקֵי מֵהָאֵי עֲלָמָא. כְּמָה גִלְגּוּלִין, וְכְמָה עוֹבְדִין סְתִימִין, עֵבִיד קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּהִדֵי כְּמָה נִשְׁמָתִין עֲרִטִילָאִין, וְכְמָה רוֹחִין עֲרִטִילָאִין אֲזִלִין בְּהָהוּא עֲלָמָא, דְּלֹא עֲאִלִין לְפִרְגוּדָא דְּמִלְפָּא. וְכְמָה עֲלָמִין אֲתֵהֵפֵף בְּהוּ וְעֲלָמָא דְּאֲתֵהֵפֵף בְּכְמָה פְּלִיאָן סְתִימִין. וּבְגֵי נֶשָׂא לֹא יִדְעִין, וְלֹא מִשְׁגִּיחִין, (ועיין במי"מ סי' קנ"ה).

אולם עדיין צ"ב העניין דמשמע בדברי רביז"ל, שמשום שיצאו לחוץ הם ערומים, ומשמע שרק בפנים הנשמות לבושות.

אבן ביאור הדבר, כי השכינה הקדושה, שהיא השדה שבה גדלים הנשמות,

דגינתא, מאיר אל השדה והגן של הנפשות, על ידי שמחברם אל שורש הנפשות שנטועים באור השכינה, וע"ע בסיפור"מ מעשה יג ביום השני מעניין זה של הגן והגנני, וע"ע בשיהר"ן (סי' נב) שהמקושר לצדיק מרגיש טעם ג"ע כי הוא גננא דגינתא כמבואר בזוה"ק ע"כ, ורמז לדברי הזוה"ק הללו.

וממילא מובן שגם שדה התפילה הוא אותו שדה ממש, כי גם התפילה מקומה במידת המלכות והשכינה, וכמו שאמר דוד המלך (תהלים קט) ואני תפילה, ופירש רביז"ל במק"א (פסוקה עג) שהכונה היא אל השכינה שנקראת אני, וכן מבואר בכתבים (תחילת ספר פירע"ח) שכל התפילה פועלת במידת המלכות.

כבוד ה' יאספך

ואף שלמעלה ביארנו, שגן הנשמות, הוא הגן עדן אשר שם מושב הנשמות למעלה, וכאן אנו מבארים שגן זה הוא אור השכינה, באמת היינו הך, כי כל עניין הגן עדן לצדיקים הוא זה, שהנשמה נאספת אל מקומה ושרשה ליהנות מזיו השכינה (ברכות יז), וע"ז נאמר (ישעיה כח ט) והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך, ודרשוהו חז"ל (סוטה ט) על נשמות הצדיקים שנאספים שם, וכמ"ש הטור (נסוף יו"ד סימן מג) שהנשמות נאספות אל הכבוד, וזה ידוע שכבוד ה' היא מידת המלכות, היא השכינה, כי הכבוד שייך אל המלכות,

נאמר בתוכחות (שס כו ט), וגעלה נפשי אתכם ח"ו.

הלבוש שמלביש בעל השדה

וממילא נמצא מתוך מה שמבואר כאן, שיש כח לבעל השדה, גם להלביש ערומים, וזה מעין המבואר בחיי"מ (סי' ק"צ) שיש בכח הצדיק ליתן מלבוש לאנשיו גם בעוה"ב, ועניין המלבושים, הוא הנעשה מהמצוות כמבואר בזוה"ק (ויקהל דף י"ג), וע"ז רמז רביז"ל בשיהר"ן (סי' ג) אשרי הזוכה לאכול כמה פרקים משניות ולשתות כמה פרקי תהלים, ולהתלבש בכמה מצוות ע"כ, ועוד יתבאר בסמוך, מקור מדברי חז"ל, על עניין זה שהצדיקים נותנים לבושים לנשמות ערומות.

מחצדי חקלא

וממוצא דברינו נמצא, שגם הקצירה והפירוד היא עצמה ההרחקה שעושים למקורב, וגם היא חלק מעבודת בעל השדה, וכן מצינו בכתוב אצל בועז שהיו לו קוצרים בשדה, ועליהם אמר בועז לרות, ענייך בשדה אשר יקצורון, ומבואר בזוה"ק (ו"ט קד.) שהקוצרים בשדה בועז הם הת"ח מחצדי חקלא, וענין מחצדי חקלא ביאר האריז"ל בשער מאמרי רשב"י (במחילת האד"כ, ג' דפ"ט דף קפ"ו), ונעתיק קצת לשוננו, בביאור עניין מחצדי חקלא, כי המלכות העליונה הנקראת שכינה יורדת לברר הנשמות שנשאר

היא כביכול מלבשת אותנו, ועל כן השכינה נקראת בשם כבוד כי הכבוד נקרא לבוש כמ"ש (שנת קיג.) דהוי קרא למאנא מכבודתא, (וכמונא עניין זה נמורה ד' ס"ו על עניין המפילה עי"ש), והיינו כי שם במידת כבוד ה', נמצא שורש נשמותינו, וכיון שהשכינה הקדושה, מלבשת אותנו, ועל כן אם זוכה אדם לבוא למקומו האמיתי בשדה הנפשות, שנתבאר לעיל שזה כאשר הוא בא אל שורש נשמתו באור השכינה, ממילא יש לו לבוש מאור השכינה, ואם לא הרי הוא ערום מאותו לבוש (וע"ע שימות הר"ן ז"ה), וזה ביאור דברי רביז"ל כאן, שרק הנשמות שבחוץ לשדה, הם ערומות, כי אלו שבשדה, מלובשים באור השכינה שהיא השדה עצמה, כמו שנתבאר.

והרמב"ן רמז דבר זה בפרשת בחוקותי (ויקהל כו י"ב) ע"פ ונתתי משכני בתוכם ולא תגעל נפשי אתכם, שהקשה וכי זו היא הבטחה טובה, שכאשר נעשה טוב לא תגעל נפשו בנו, הרי אין זה אלא כאומר, שאם נבחר בטוב לא יעניש אותנו, ולא שייך שיאמר אדם לבנו, אם תעשה טוב לא תהיה נפשי גועלת בך, וביאר הרמב"ן שזה סוד מסתרי תורה, ורמז שם לעניין זה שהשכינה מלבשת אותנו, והפסוק ולא תגעל נפשי, הוא מלשון הגעלת כלים ופליטה, כי באמת, אנו מלובשים בתוך השכינה שמכונה בשם נפשו כידוע, ומי שלא ראוי, נפשו נפלטת משם ואינה זוכה ללבוש זה, ולעומת כן

התפילה, והרי לנו כל העניינים שמדבר בהם רביז"ל, בצירוף דברינו, אמנם בפנים מבאר רביז"ל, שבעל השדה מסייע גם בעד הנשמות בעצמם להגיע לתכליתם בעבודת התפילה.

הנשמות עושים פירות

ועתה אחרי מה שנתבאר עד כה בס"ד, נוכל לבאר מה שאמר בס"ב, שכאשר הנשמות עושים פירות, ועושים רצונו של מקום, אז יכול בעל השדה להביאם אל התכלית של בחינת אחד, ולא נתבאר מהו רצונו של מקום שיש להם לעשות, ולמה נקט לשון זה, של עשיית פירות, ורצונו של מקום, ובכלל האם לא די בזה שנטע את הנשמות בגן, ועוד יש לשאול, כי הנה עניין זה של שדה צופים כתוב בתחילת ס"ב, ושוב חוזר על זה בסוף סעיף ד, ולא מובן למה חוזר על זה, וכי משום שרצה לפרש שם את העניין של מנצפ"ך צופים אמרום, היה צריך לחזור על כל עניין שדה צופים.

אבן עתה מבואר הדבר, כי כוונת רביז"ל ברורה, שכשהנפשות עושים פירות ורצונו של מקום, בדרגא של הרשימו, שהיא הדרגא של שדה הנפשות, אז בעל השדה יכול להעלותם יותר ולהביאם לבחינת הביטול, ועל כן בהמשך בסעיף ד, אחרי שגמר לבאר עניין הביטול, ומפרש את עניין הרשימו, שם שב והזכיר את העניין של שדה צופים, שאם הנפשות

מעורבות בתוך הקליפות, והם עולות להיזרע על פני הקרקע, ונזרע שם בסוד אור זרוע לצדיק, ואח"כ בא זמן הקצירה שלהם ונקצרות אלו הנשמות משם ויורדות למטה בעוה"ז להתלבש בגופות השפלים החומרניים של ילודי אישה, והנה לפתח חטאת רובץ ההוא חויה ונשיכת הנחש, וכדי שלא יצטרך נשיכת הנחש ואחיזתו באלו הנשמות, צריך תפילת הצדיקים התחתונים, לעבוד את האדמה, וע"י תפילתם מעלים הנשמות בסוד זריעת האדמה, ואח"כ גם ע"י תפילתם נקצרים מן השדה ההוא ונולדים בעוה"ז, ואז אין צורך אל נשיכת הנחש ואינו נאחז בנשמות ההם, ובלי ספק כי אין יכולת בפעולות אלו, אם לא בצדיקים קדושי עליונים שתפילתם בכוונה ובידיעה גמורה בחדרי רקיעים, שידעו לזרוע ולקצור השדה העליון וללקוט פירותיו בטהרה שהם הנשמות הנזכרים, ואלו החכמים היודעים סוד כוונת התפילות על בוריין נקראים מחצדי חקלא, קוצרים השדה העליון עכל"ק של רבינו האריז"ל.

ולמדנו מדבריו כמה הלכות גדולות שנתבארו לעיל, שהנשמות הזרועות בשדה הם המחוברות אל השכינה שקראת שדה, ולמדנו שהנשמות צריכות להיקצר משם כדי לרדת, ולמדנו כי הקצירה היא הכניסה לעוה"ז, ולמדנו שהנשמות צריכות שמירה מהנחש, ושזהו תפקידם של הצדיקים המיוחדים, ושכח הצדיקים הוא בכח שלימותם בכוונת

בשלימות דרגת הרשימו, אז מאירים עיני בעל השדה בבחינת שדה צופים, והארת העיניים הרי היא עצמה בחינת הביטול אל התכלית כמבואר בסעיף ג-ד, כי אם הנפשות בדרגת רשימו ממילא בעל השדה בדרגת הביטול, ואז יכול להביאם אל בחינת הביטול, שהיא עבודת שדה התפילה, להתבטל ולהיות מאוחדים, כי אז יהיו במדריגת הביטול אל האחד.

עדן וגן - משה ואהרן

ועתה נשלים מה שהתחלנו בו, לבאר מ"ש בסוף המאמר, שגן עדן הם כנגד משה ואהרן, ולא נתבאר כלל מה רצה בזה, אכן אחרי שנתבאר שגן היא מקום השגת הרשימו ועדן מקום השגת הביטול, על כן גן ועדן הם כנגד משה ואהרן, כלומר שגן הרשימו הוא המדריגה של אהרן, ועדן הביטול הוא המדריגה של משה, ולבאר הדבר, יש להקדים תחילה, מה שמתבאר מדברי רביז"ל, שהשגת הביטול היא בחינת נבואה, שהרי רביז"ל מפרש את העניין של שדה צופים, שהוא עניין המאמר מנצפ"ך צופים אמרו, והרי הכוונה שם היא אל צופים ונביאים כמ"ש ברש"י שם, וע"ד הכתוב (ישעיה נח ב) קול צופיך נתנו קול, ועוד שהתוס' (במגילה ב) כתבו שלכן נקראו אותיות אלו מנצפ"ך לרמוז שניתנו לנו מן הצופים מן - צופ"ך, וע"כ לא נכתבו כסדרן כמנפ"ץ אלא מנצפ"ך, וא"כ מודגש ביותר ענין הנבואה שיש כאן.

עושים רצונו של מקום, אז יש בחינה של שדה צופים, כי הכוונה היא, שעושים פירות ורצונו של מקום בעניין הרשימו.

ובזה מבואר מה הלשון של עשיית פירות ועשיית רצונו של מקום, כי עניין עשיית פירות מוזכרת בפירוש להלן בסעיף ד, שיש ארץ פרי, ויש ארץ פרי למליחה, וזה תלוי אם השכל בשלימות ומגדל את הנפש, והנה עניין שלימות השכל מבואר שם שהוא הבחינה של הרשימו, כי את הבחינה של הביטול אין השכל משיג, ואם כן נמצא שעשיית פירות היינו בחינת הרשימו.

רצונו של מקום

וזה גם ביאור מטבע הלשון המיוחדת, לעשות רצונו של מקום, כי רצונו של מקום הוא הרשימו, וזה מרומז בראש תיבות רש"ם - ר'צונו ש'ל מ'קום, ועוד דהרי שם מקום שנתנו חז"ל על הקב"ה, הוא משום מאמרם (ב"ר סא ט) שהקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו, ומזה בא בחז"ל על הקב"ה שם מקום, ועל רצונו - רצונו של מקום, והנה עניין זה שאמרו שהקב"ה מקומו של עולם שפירושו שהעולם עומד על אורו יתברך מרמז על הבחינה הזו של הרשימו שבחלל הפנוי שעליה נבראו העולמות, וכמבואר בליקו"ת להאריז"ל (פלטת כי משא ע"פ הגה מקום אימי).

ונתבאר היטב בס"ד דברי רביז"ל, שכאשר הנשמות עומדות

השגת הביטול בחינת נבואה

וביאור הדבר, כי הבחינה של ביום ההוא יהיה ה' אחד, לא מתגלה אלא בהתפשטות הגשמיות, והשגת בחינת האחד של התכלית, שביאר רביז"ל בעניין הצופים, היא מעין נבואה, וישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם (פסחים סו), ותכלית וסוף המדרגה הזו שייכת באמת רק לנביאים, ועל כן נקרא מנצפ"ך לשון צופים.

כי השגת הביטול והאחדות באמת היא מדרגה עליונה מעין נבואה, ובזה מובן מ"ש רביז"ל בסעיף ג' שהזוכה להשגה זו אינו מרגיש כאבי הייסורים אדרבה מתמלא שמחה מרוב הטובה, ומפרש רביז"ל שם שיתבונן שהכל לטובתו למרק עוון ולכפר עליו, ואמנם לפי המציאות שאנו מכירים קשה להבין זאת, כי גם אם יודע אדם את כל הידיעות האלו במוחו, עדיין בשרו עליו יכאב, וע"כ ברור הדבר שרביז"ל ביאר רק תחילת העניין ואת המדרגה הראשונה של בחינת האחדות והביטול, אבל סוף המדרגה הזו היא בחינת נבואה, ומי שיזכה לזה באמת זוכה להתפשט מגשמיותו, וזה גם הביאור במה שרביז"ל מבאר בסעיף ג' שהשגה זו היא שלמות התפילה, שזהו עניין התפשטות הגשמיות המוזכר בשו"ע או"ח סי' צח ס"א כמדריגה העליונה שבתפילה, ואכן אצל הנביאים מבואר שבשעת הנבואה היו

כמשתגעים ולא ידעו מה נעשה עמם (כמ"ט בתרגום וברש"י שמואל ה' פי"ח י ופי"ט כד), ושם נאמר ויתנבא לפני שמואל ויפול ערום, ופירשו המפרשים שהיו פושטים בגדיהם מרוב ביטול ההרגשות, ויש לפרש עוד שהכוונה להתפשטות הגשמיות שפשטו במחשבתם לבושי הגוף.

הנבואה בהר סיני והרשימו שבתורה

וביוון שבהר סיני זכו כל ישראל לבחינת נבואה ושמעו דבר ה' (וכמ"ט נגמ' מכות כד. ונש"ס הרשב"א ס"ד סי' ללד), על כן נאמר בכתוב על זמן מתן תורה (דברים ד לה) אתה הראת לדעת כי הויה הוא האלוהים אין עוד מלבדו, כי זה מה שהשיגו בסיני, שהיא מדריגת הביטול הגמור אל האחדות, וזה פירוש כי הויה זה רחמים הוא האלוהים זה דין, להבין שהכל לטובה ולבטל את הייסורים, אבל אח"כ נשאר בידם רק הרשימו והוא התורה שנשארה בידם, וכמבואר בפנים בסעיף ד' שהתורה היא הרשימו, וגם נשאר להם מה שאמרו נעשה ונשמע, שגם זה בחינת הרשימו כמבואר שם, אבל לא נשאר בידם מדרגת הביטול, וע"כ אמרו בגמ' שהביא בפנים, על עניין אותיות מנצפ"ך, ששכחו מה שלמדו בסיני, וחזרו הצופים ויסודם, והיינו משום שמנצפ"ך הוא בחינת הביטול כמבואר בפנים, ועל זה צריך לבחינת נבואה כדי להחזיר לישראל השגה זו.

וכמבואר במפרשים במסכת כלים (פיק ל מ"ז), ובשל"ה מסכת שבועות (פיק מורה אור, מעלת הסקסור) ביאר יותר, שאספקלריא שאינה מאירה היא כמו מראות הצובאות הנקרא מראה שזהו כאשר יש בזוכית מאחוריו דבר העוצר את הראיה ואז האדם רואה במראה את מה שמשתקף כנגדו אבל אספקלריא המאירה היא זוכית שקופה שרואה מעבר לעבר עיי"ש לפי דרכו, ונמצא מזה שכאשר הנפש של הנביא היא כמו אספקלריא שאינה מאירה אז יש רשימו בנפש שאור האלוקי משתקף בה, וע"כ רואה כמו במראה, את עצמו, כלומר את הרשימו שנקלט בו, אבל כשהנביא משיג בבחינת אספקלריא המאירה אז לא משתקף בו כלום אלא להיפך כמו בזוכית שהמשתקף בו עובר מעבר לעבר וזה בחינת הביטול שהאדם זוכה להתכלל באחדות ד' ולהשיג שהוא כולו רק חלק מהאור האלוקי וזה בחינת ד' אחד ושמו אחד שזוהי השגת משה.

תנאי בעל השדה, כתנאי הנביא

ובזה יש לבאר מ"ש בסעיף א' שבעל השדה צריך להיות איש אמוד, וכנראה הכוונה לעשיר, ע"ד מ"ש בגמ' גיטין נב: וברש"י, ותקיף וגיבור חיל וחכם וצדיק גדול, והנה בהמשך המאמר לא מבואר מה ההכרח לכ"ז, רק רומז בסעיף ד על ענין החכמה תעוז לחכם, והרי לנו שתי הבחינות של החכמה והתקיפות, ואצל בועז שהוא בעל השדה

משה ושאר נביאים

ומכל זה נמצא, שהשגת הביטול היא מדריגת הנבואה, וממילא יש בזה מדרגות רבות כמו בנבואה, ובאופן כללי יש בנבואה שתי מדריגות, מדריגת משה ומדריגת שאר נביאים, שמשה רבינו השיג באספקלריא המאירה ושאר נביאים באספקלריא שאינה מאירה, וע"ז נאמר (דברים לז י) ולא קם בישראל עוד נביא כמשה, ונראה שמשה רבינו זכה אל החכמה עצמה של הביטול, וכך בהר סיני זכו גם כל ישראל לראות שאין עוד מלבדו כמו שנתבאר למעלה, אבל נבואת שאר נביאים היא רק כמו הרשימו אצל נבואת משה שהיא הביטול, שהרי אמרו בגמ' (ברכות לד:) ששום נביא לא זכה לבחינה זו של העדן, והביאו את הכתוב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכה לו, וזהו הכתוב שהביא כאן על השגת הביטול, וממילא נמצא כדברינו, שהביטול היא רק מדריגת משה, והרשימו היא מדריגת שאר הנביאים, לרבות אהרן.

אספקלריא המאירה ושאינה

מאירה

וביאר הדבר הוא, כי משה שהשיג באספקלריא המאירה, השיג בחינת אחדות גמור, ושאר נביאים השיגו באספקלריא שאינה מאירה, זו בחינת הרשימו, ונבאר הדבר דהנה פירוש אספקלריא הוא זוכית של מראה,

כי אם יהיה עניו מדי, לא יבוא לבחינת הרשימו אלא למדריגת הביטול.

משה ואהרן

ומעתה, הרי נתבאר היטב בס"ד, מ"ש בסוף המאמר, שהגן עדן הוא בחינת משה ואהרן, ור"ל שמשה זכה לעדן ואהרן לגן, כי הרי נתבאר שמשה השיג את הביטול ואהרן את הרשימו, וגם נתבאר לעיל, שגן הוא מקום השגת הרשימו ועדן הוא מקום השגת הביטול, ובאמת גם כל הנביאים בגן, אלא שרביז"ל ייחד את אהרן, משום שעליו נאמר בתורה, ההבדל בין נבואת משה לנבואת אהרן ושאר נביאים, כמ"ש (נמדנד) י' א) אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתוודע, והיינו במראה ממש כמו שנתבאר, בחינת אספקלריא, לא כן עבדי משה פה אל פה אדבר בו.

מראה באצבעו

ובזה יובן מ"ש בפנים בסוף התורה: וְזֶה בְּחִינַת (פְּעֻיִים ל.ב): 'עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת מְחֹל לְצַדִּיקִים לְעֲתִיד לְבוֹא, וְכָל אֶחָד מֵרְאֵה בְּאֶצְבָּעוֹ וְכוּ'. 'מְחֹל', זֶה בְּחִינַת הַשְּׂמֵחָה, שֶׁהִיא כְּלִי לְקַבֵּל הַתּוֹרָה כְּנ"ל. וְכָל זֶה עַל יְדֵי הַבְּטוּל, שֶׁעַל יְדֵי הַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ מִן הַבְּטוּל, מִשֶּׁם בָּאָה הַתּוֹרָה, עַל יְדֵי הַכְּלִים, וְזֶה בְּחִינַת 'מֵרְאֵה בְּאֶצְבָּעוֹ'. 'מֵרְאֵה', זֶה בְּחִינַת הַמֵּרְאֵה וְהַזְרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימוֹ,

כמו שנתבאר לעיל, רואים שהיה גיבור חיל (רות ג 6), וגם היה צדיק יסוד עולם כמ"ש בגמ' (פנהרין יט): תוקפו של יוסף ענוותנותו של בועז, וכמבואר בזו"ח (רות קד). שבוועז הוא מידת יסוד, ונראה שע"כ יסוד בגימטריא בע"ז עה"כ, אבל ענין העשירות לא נתבאר, אולם עתה יתכן לבאר הדבר, שזה משום שמצינו שמתנאי הנבואה הוא שתהיינה לנביא כל מדרגות אלה, וכמ"ש בגמ' (מדיס ל.ב) שהנבואה שורה רק על חכם גיבור עשיר ועניו, וברמב"ם (פ"ו מיסוד"ה"א) הוסיף ע"ז שיהיה צדיק גמור, והרי אלו הם כל התנאים שהזכיר רביז"ל שצריך להיות לבעל השדה, נואמנם מעלת הענווה השמיט רביז"ל וגם הרמב"ם השמיטו, ואדרבה במקום זה כתב רביז"ל שיהיה תקיף שזה לכאורה היפך הענווה, ונראה שזה משום שמעלת הענווה למדו חז"ל שם, ממש רבינו שהיה עניו מכל האדם, והרי מפורש בכתוב, שאין מי שישווה לו בזה, וע"כ השמיט הרמב"ם תנאי זה, וסבר שתנאי זה הוא רק למי שזוכה לנבואת משה].

וממילא מובן למה החליף רביז"ל את התנאי הזה בתנאי של תקיף, כי הרי נתבאר, שהשגת הרשימו היא מעין נבואת שאר נביאים, והשגת הביטול היא, מעין נבואת משה, וא"כ נראה, שבעל השדה המבואר בסעיף א, שהוא המביא את הנפשות למדריגת הרשימו, אין בו תנאי של ענווה, ובמקום זה כתב רבינו את התנאי שיהיה תקיף שהוא היפך הענווה,

באצבע כשמכסים העיניים ביד (זו"ע סי' סה
ופע"ס שער ק"ט פ"ו).

הביטול והרשימו בעבודת ה'

והנה ראוי להעיר, שכל העניין שנתבאר
בס"ד, שבעל השדה מביא את כל
אחד על מדריגתו הראויה לו של הביטול
והרשימו, הנה חוץ מהאופן של הביטול
והרשימו המבואר בפנים, שהם מדריגת
יחידי סגולה ובני הנביאים כמו שנתבאר,
יש גם בחינות פשוטות בעבודת ה', אחת
בבחינת ביטול, ומסירות נפש ועבודה
שלימה, בבחינת רצוא, ואחת בבחינת
רשימו, למי שאינו במדריגה שלימה, אלא
במדריגת שוב, שגם הוא צריך לראות,
לעשות עכ"פ מה שביכולתו.

וגם על זה שייך להביא את לשונו של
רביז"ל בסעיף ב, שהדיבור אומר
לאדם "איך תוכל להתפרד ממני לגודל
ההתקשרות והאהבה שיש ביננו, כי אתה
רואה את יקר יפיי וזיוי והדרי ותפארתי,
ואיך תוכל לנתק עצמך ממני וליפרד
מאיתי הן אמת שאתה צריך לילך הלאה
כדי ללקט עוד, אבל איך תוכל להיפרד
ממני ולשכוח אותי, עכ"פ תראה שבכל
מקום שתלך ותבוא לשם לא תשכח אותי
ולא תיפרד ממני", וגם אומר לה, את
הלשון המבואר בסעיף ד, הלא שְׁמַעְתָּ
בְּתִי אֶל תְּלִכִי לְלֶקֶט בְּשָׂדֶה אַחַר וְגַם לֹא
תַעֲבֹרֵי מִזֶּה, והנה בזה"ח רות (קד): אמרו
שביאור פסוק זה הוא כך, שלא תלך
ללקוט בשדה אחר זה הסט"א, וגם לא

שְׁמַשֵּׁם בָּאָה הַתּוֹרָה. וְזֶה בְּחִינַת מְרָאָה
בְּאֶצְבָּעוֹ, בְּחִינַת הַתּוֹרָה, שְׁהִיא בְּחִינַת
(פְּמוֹת ל6): "אֶצְבָּע אֱלֹקִים":

וצ"ב מפני מה מראה באצבעו רומז על
הרשימו ולא על הביטול, ולכאורה
אפשר לפרש כי המחול לצדיקים הוא
כאשר הקב"ה יושב ביניהם בג"ע כמבואר
בהמשך לשון הגמ' (תענית טז), וא"כ אין זה
ביטול שלם, אלא הצדיקים נמצאים
מסביב להקב"ה ומראים עליו באצבעם,
וע"כ זה רק בבחינת הרשימו, אמנם אף
שזה אמת אבל בלשון רביז"ל בפנים
נאמר, שמראה זה בחינת המראה והזריחה
של הרשימו וכו' ומשמע יותר שאת
הלשון "מראה באצבעו" דורש רביז"ל
כמו לשון מראות הצובאות, והיינו
אספקלריא שאינה מאירה וכמו שנתבאר.

לדחקם באצבע

ואגב נבאר בזה את דברי רביז"ל בסעיף
ג', שכתב שכדי לזכות אל הביטול
צריך לסתום עיניו לגמרי, אף גם לדחקם
באצבע כדי לסתמם לגמרי, וזה דבר פלא
מה מוסיפה דחיקת האצבע לכאן, וברור
הדבר שרביז"ל רומז למש"כ בסוף התורה
שאצבע הוא בחינת הרשימו, אצבע
אלוקים, וכל אחד מראה באצבעו, וע"כ
כתב כאן ששלימות הביטול הוא רק
כאשר מצטרף לו בחינת הרשימו וכמו
שנתבאר, ואולי זה שורש מנהג ישראל
לסגור העיניים בשעת ק"ש שמכריזים על
האחדות ויש שגם נוהגים לדחוק העיניים

ובוה יבואר מה שכתב בסעיף א' שהרבה ייסורים עוברים על בעל השדה עד שמתקן תיקוני השדה, ולא ביאר שם שום טעם לזה, למה בלי ייסורים אי אפשר, אבל עתה מבואר הדבר, שהרי נתבאר שעיקר הדרגא של שדה הנפשות, היא הדרגא של הרשימו, וממילא מוכרח שיעברו עליו ייסורים, וצריך להיות תקיף וחזק בזה, והיות שכל אחד יש לו בחינת ביטול ובחינת רשימו בעבודתו כמו שנתבאר, ממילא נמצא שזה נאמר על כל אחד, שהרוצה לעמוד במדריגת הרשימו, עליו להיות גיבור חיל ותקיף.

הסתלקות בעל השדה המופלג

ובוה נבוא ליישב פליאה גדולה שיש להתפלא, שהרי מבואר בסעיף א' שיש גדולים שאין יכולים לתקן אף ע"י מיתתם ויש שיכולים רק עם מיתתם, ורק צדיק גדול מופלג במעלה מאד הוא יכול לגמור העניין בחיים חיותו, והיה מובן מזה שרביז"ל בעצמו, שרימז בכמה שיחות, שעיקר עסקו הוא היותו בעל השדה, הוא יהיה זה שיגמור את העניין בחיים, והרי במציאות היה להיפך שנסתלק רביז"ל בצעירותו בן ל"ח שנים, ואמר בפירוש שהסתלקותו היא לצורך תיקון הנפשות, וכמבואר באריכות בחיי מוהר"ן (סי' ק-קט) ובימי מוהרנ"ת (סי' נט) שכאשר נכנס רביז"ל לדור באומן למטרה זו להסתלק שם, סיפר המעשה של הבעש"ט שהיה צריך להסתלק כדי לתקן

תעבורי מזה, מבעלך, זה הקב"ה, ומיניה לא תזוע לעלמין ע"כ, וגם זה בכלל דברי רביז"ל בסעיף ב, שהקב"ה אומר לאדם, שבאמת היה ראוי, שלא תלכי ללקוט בשדה אחר כלל וכלל, וזה בחינת הביטול, אבל אתה הרי מוכרח לרדת לעוה"ז, ולהיפרד ממני, ולהיקצר מהשדה העליון, ולהתנתק מהאחדות, ולהיות בשדה אחר במקום להיות בשדה אחד, אבל לכל הפחות תראה להיות בבחינת הרשימו, שאל תעבורי מזה, זה הקב"ה, ומיניה לא תזוע לעלמין, וזהו חיזוק גדול, לדעת שגם אם איננו עומדים בנסיונות בשלימות, לכל הפחות לא נשכח את הקב"ה, כי בעל כרחינו אנו צריכים להיפרד מהאחדות, אבל תפקידנו הוא לא לשכוח.

עיקר הקושי הוא בענין הרשימו

והנה מבואר בסעיף ד' שכשחוזר מהביטול מתגברים בעלי הדינים ביותר ומתגברים הייסורים, וכמו בהתאבקות שני נלחמים, ומשמע מזה שיותר קשה לזכות לבחינת הרשימו, ואף שיש ייסורים שביאר בסעיף ג', שבאים לפני שזוכה אל הביטול, בכל זאת נמצא, שעוד יותר ייסורים צריך לעבור עליו לפני שזוכה אל הרשימו, וכ"כ בביאור הליקוטים אות י', ואכן לתקן את הרשימו קשה יותר, כי קל יותר לאדם להיות בביטול גמור אל הקב"ה, מאשר לחיות בתוך טרדות העוה"ז עם הקב"ה.

יכול לגמור בחייו, ובע"כ שזה מועיל להבנת המשך המאמר וצ"ב.

למה לא גילה רביז"ל הכל

ועוד צ"ב איך יתכן שלא רמז רביז"ל במאמר זה על כל העניין ועל שאר הבחינות שיש בזה, דהיינו הבחינות שבשבילם גם המופלג במעלה צריך להסתלק, והרי תורה זו היא הסוגיא של בעל השדה, ודברי רביז"ל כוללים הכל, וזה דבר פשוט שבכל מאמר מבואר בגלוי או בסתר כל הסוגיא והנושא שעליה מדבר, וזאת יש לדעת שמבואר בחיי מוהר"ן (מעלת מורנו סי' ט) שרביז"ל אמר, שאם יזכה הלומד יבין פנימיות כוונת תורתו, שהוא דבר שאינו נראה לפי פשוטו כלל עכ"ד, וע"כ צריך לחתור ולחפור בעומק דבריו הקדושים עד שמוציאים ומוציאים את המרגליות והפנינים הגנוזים תחת לשונו, אף שהם לא נראים לפי פשוטם של דברים כלל, ובפרט בעניין זה שאנו רואים בעינינו שרביז"ל נסתלק לצורך תיקון הנשמות.

ואף שבפירושו אמר שלא גילה לנו רק בחינה אחת מזה, ולא גילה את כל הבחינות שיש בזה, אין הכוונה שלא נתגלה כלל אלא שלא גילה בגלוי, אבל בוודאי רמז לנו ברמז את כל העניין, וכשאמר רביז"ל (סי' מ מעלת מורנו סי' כג, ליקו"מ ח"ג מורה קב) שהתורה שמגלה לנו, היא נמוכה אלפים ורבעות מדרגות ממה

נשמות מלפני מאות שנים, ואח"כ בחוה"מ סוכות, יום אחד לפני הסתלקות רביז"ל, שאל את ר' נתן, האתה זוכר את המעשה שסיפרתי לך מהבעש"ט, ואמר רביז"ל שרבעות רבעות נשמות מצפות על הסתלקותו כדי שיתקנם, וסיים רביז"ל מה לכם לדאוג מאחר שאני הולך ומסתלק לפניכם, ומה אותם הנשמות שלא הכירו אותי מצפים שאתקנם מכל שכן אתם, עכ"ד, ואיך יתכן שלא גמר רביז"ל העניין בחייו.

שאלת ר"נ לרביז"ל על הסתלקותו

ואמנם שאלה זו כבר שאלו את רביז"ל בעצמו, וכמבואר בס' פרפראות לחכמה שר' נפתלי שאל אז את רביז"ל, הלא אתם אמרתם שהצדיק המופלג ביותר יכול לגמור את העניין בחייו, ענה לו רביז"ל לא אמרתי לכם כי אם בחינה אחת מזה עכ"ד, וכלומר שכדי לגמור את כל תיקון הנשמות לא שייך כלל בלי הסתלקות, ולכאורה לא מובן שא"כ לצורך מה אמר רביז"ל זאת, שיש בעל השדה שיכול לגמור בחייו והרי בהמשך התורה לא חוזר לדבר בעניין זה, ואם באמת היה זה נכון כפשוטו, היה מובן שבא ללמדנו את מעלת הצדיק המופלג, אבל הרי למעשה כולם מסתלקים כדי להשלים הדבר, ומה שאמר רביז"ל בתורה שלנו, שמי שמופלג במעלה, יכול לגמור בחיים חיותו, זה רק בחינה אחת, וא"כ למה בכלל אמר זאת, שהמופלג במעלה

הרשימו, וכבר ביארנו שבתחילת סעיף א' שמבאר עניין הכנסת הנפשות ונטיעתם בשורשם האחד, הוא עניין הביטול אל האחדות, ובסוף הסעיף שמבאר ענין השקאת הנפשות והרחקתם הוא ענין הרשימו, והנה באמצע סעיף א', בין תחילת הסעיף לסופו, בין עניין הכנסת הנשמות להשקאתם, כתב את ענין המיתה וההסתלקות של בעל השדה כדי לתקן הנפשות, והמופלא במעלה יכול לגמור בחייו, ורק אח"כ גמר לבאר תיקוני הנפשות בהשקאתם והרחקתם, וצ"ב למה לא המתין לבאר עניין המיתה, עד סוף הסעיף שגמר לבאר תיקוני הנפשות.

ההבדל בעבודת בעל השדה, בין הביטול לבין הרשימו

ומזה מדויק היטב שאכן כל מה שכתב שבעל השדה צריך להסתלק, ושהמופלא אינו צריך להסתלק, דיבר רק מצד מה שבעל השדה בא לנטוע בנפשות את הכח של הביטול, שהוא עניין ההתעוררות, אבל כשבא בעל השדה לנטוע בנפשות את עניין הרשימו, שהוא עניין החיזוק, על זה לא ביאר רביז"ל כלום, ואכן לצורך זה צריכים כולם להסתלק, אפילו המופלא במעלה, כי הרי מבואר בסעיף ד' שתיקון הרשימו קשה יותר, וכמו שנתבאר למעלה שגם משה ואהרן נסתלקו במי מריבה כדי להשקות את העדה במי תורת הרשימו כמו שיתבאר, וזה גם היה טעם הסתלקות

שהוא משיג, מ"מ בוודאי שמה שמגלה הוא הפתח והשער לזכות לקצת יותר מהגלוי, מתוך האלפים ורבבות מדרגות.

עוד צ"ב בפשט המאמר בסעיף א', שצריך בעל השדה להסתלק כדי לתקן עם מיתתו, ולא נתבאר בפנים שום טעם לזה, וכבר נתבאר לעיל בתחילת הדברים, הביאור של סעיף א' במקומו, אבל ברור ופשוט שמתוך דברי רביז"ל עצמו בהמשך המאמר צריך להתבאר ולהתברר עיקר הטעם לזה.

הסתלקות משה ואהרן

ולפני שנבאר הדבר בע"ה, נקדים שכבר האיר עינינו בביאור הליקוטים ס"ק יד, כה, כז, בדברים קצרים ויקרים וכלל בהם יסודות גדולים, ותוכן דבריו הוא, שאכן רק משיח יזכה לגמור העניין בחייו, אבל גם משה ואהרן שהזכיר רביז"ל בסוף המאמר לרמז שהם בעלי השדה, הוכרחו להסתלק במי מריבה, וענין מי מריבה הוא המים המוזכרים בסעיף ד' בעניין הרשימו, והמריבה שהייתה שם, היא המלחמה והתאבקות בעלי הדינים, שהזכיר רביז"ל שם, ומקושי המלחמה הוצרכו גם הם להסתלק ברצוא ולא יכלו לבוא בשוב, ולהאיר את הרשימו רק ע"י תלמידיהם עכ"ד.

ונראה לבאר בס"ד, כי כבר נתבאר שבעל השדה יש לו שני תפקידים בתיקון הנפשות, להביא אותם אל הביטול ואל

בחייו, ומדויק הדבר בדברי רביז"ל שכתב שכמה גדולים אינם יכולים לגמור גם עם מיתתם, רק מי שגדול מאד יכול לגמור עם מיתתו, ואם יש מי שמופלב במעלה מאד מאד הוא יכול לגמור בחייו, והנה דייק לומר תיבת "מאד" פעם אחת על זה שגומר עם מיתתו, ו"מאד מאד" פעמיים על מי שגומר בחייו, ורמז בזה על מ"ש חז"ל (ג"ר פ"ט ט) והנה טוב מאד זה המיתה עיי"ש, כי זו היא אחת הטובות שאפשר לגמור ע"י המיתה וזה ענין מאד, אבל יש בחינת "מאד מאד" שגומר בחייו, ומת עוד בחייו (ע"י תמיד כס.).

יציאת צדיק מן העיר

אבל מה שבחינת הרשימו צריכה להסתלק בעל השדה, הוא מטעם אחר, כי באמת ההסתלקות עצמה היא בחינת הרשימו, כי כל יציאת צדיק מן העיר עושה רושם (ע"י רש"י צלאשית כ"ט), וחוק מהפירוש הפשוט, שנעשה הרגשת חיסרון, יש ביאור פנימי בזה, שע"י יציאת צדיק מן העיר, נשאר רושם וזכר שנקרא רשימו, וכידוע מדברי הזוה"ק (משפטיס קיד.) והאריז"ל (ע"מ שכ"ה פ"ה) שכל דבר שבקדושה כשמסתלק משאיר רושם, וכאן למדנו שהוא מסתלק כדי לברוא את בחינת הרשימו, וכמו שהקב"ה צמצם אורו כדי להשאיר רשימו, ובזה לא שייך שצדיק חי יעשה רושם במסירות נפשו בעודו בחיים בעוה"ז, אף אם יהיה מופלב, כי כל עוד הוא חי, יש הארה שלימה.

רביז"ל, וע"ז ענה לשאלת תלמידיו ואמר שלא גילה לנו בתוך המאמר רק בחינה אחת מזה, כלומר שלא גילה את צורך ההסתלקות רק לבחינת הביטול ולא דיבר על בחינת הרשימו, שאת זה רמז רק בסוף המאמר שהזכיר את משה ואהרן לרמז לנו זאת, נמצא א"כ שבאמת הכל כבר רמז רביז"ל במאמר למעיין היטב בסעיף א' ובסעיף ד' ובסוף המאמר כמו שדייקנו.

ביאור הכרח ההסתלקות

ויתבן לבאר הדבר, למה באמת לצורך הרשימו, נצרכת ההסתלקות של הצדיק המופלב גם כן, ואילו לצורך הביטול, אין צריך מיתת הצדיק המופלב, כי אין דומה הצורך של ההסתלקות בשביל הביטול, אל צורך ההסתלקות בשביל הרשימו, כי מה שבחינת הביטול צריכה ההסתלקות, זה מובן בפשטות, כי הביטול הוא מסוג התפשטות הגשמיות ויציאה מגדר אנושי כמפורש בתחילת סעיף ד', וממילא עצם ההסתלקות הצדיק מעוררת בחינה זו גם להתלויים בו, כי גם הוא עצמו זוכה אז בשלימות יותר להיכלל באחד.

וממילא מובן, למה המופלב במעלה א"צ להסתלק, כי הוא צדיק שיודע למות בחייו, דהיינו לבוא אל בחינת הביטול הגמור והתפשטות הגשמיות עד בחינת מיתה, והוא יכול לגמור העניין גם

**הרושם שמשאיר בעל השדה
בהסתלקותו, בתלמידיו, בספרו,
ובציונו הקדוש**

ועוד דברים בגו, כי לפי מה שנתבאר נמצא, שמ"ש רביז"ל שהוא מסתלק עקב היותו בעל השדה ולתיקון הנשמות, ונתבאר שהסתלקות הצדיק עושה רושם ועי"ז מתקן בחינת הרשימו, היינו שהסתלקות הצדיק משאירה רושם של עצמו כאן בעולם, וזה מעורר את הבחינה הכללית של הרשימו בעולם, שיהיה לנו כח לא לשכוח מהשי"ת, גם כשאנו נפרדים, ואם כן צריך לבאר מהו רושם זה שנשאר מהצדיק אחרי הסתלקותו, ונראה שזה בשלש בחינות, בתלמידיו, ובספריו, ובציונו הקדוש, ושלוש בחינות אלו מבוארים מתוך דבריו בפנים.

א בתלמידיו, דהיינו מה שמשאיר בעל השדה כוחו בתלמידיו, וכמו שהבאנו מביאוה"ק, וע"כ בועז ורות עה"כ בגימטריא ר"ב ותלמי"ד.

ב בדברי תורתו, וכמבואר בתורה קצב, שיש שם רושם פניו של בעל השדה, והיינו כמבואר בסעיף ד' שהתורה בחינת נעשה ונשמע היא הרשימו, כלומר שתורת משה היא הרשימו מהשגתו של משה, וכן כל צדיק ובעל השדה שמסתלק משאיר רושם נשמתו בתורתו, ויתכן שלכן קרא רביז"ל שם ספרו בשם ליקוטי מוהר"ן, כי הם רושם הליקוטים היקרים שכתב בסעיף ב', שמי יפאר גודל פאר הליקוטים, וע"כ (נעטפ) ונשמ"ע בגימטריא ליקוטי"י מוהר"ן.

ג בציונו הקדוש, כי בכל קבר שורה הבלא דגרמי וקוסטא דחיותא, שהם הרושם של האדם, וביותר אצל ציון רביה"ק שהבטיח בפירוש לעמוד לימין אביון כאשר יבואו שם, וזה רמוז בעניין שדה צופים המבואר בפנים, שהוא לשון הכתוב (נמדנז כג יד) וכתב רש"י שם, כי ממקום זה היה אפשר לצפות על קברו של משה, ואמנם קברו של משה נסתתרו מאיתנו, אבל קברו של רביז"ל נשאר עמנו, חלקת השדה אשר לבועז.

